

Kap Verde Nytt

medlemstidning för
Vänskapsföreningen

Amigos de Cabo Verde

Nummer 1/ 2019 Årgång 29

Lördag 5 oktober är en dag att markera i almanackan. Då är det dags för årets årsmöte och fest. Liksom de senaste åren i Pumpan på Söder.

Karnevalen i Mindelo var som vanligt en upplevelse i färger och skönhet. Alicia Borges Månsson rapporterar.

Janette och Claisy har haft samma faddrar i Miniblack under över tio år. Nu närmar de sig slutet av gymnasiet och intervjuas om vad förskolan betytt för dem och om hur de ser på framtiden.

Os Rabelados var ursprungligen en grupp slavar som rymt och isolerat sig på Santiago. Numera är de integrerade i samhället och skildras i en artikel.

Information från konsulatet om de nya inresereglerna till Kap Verde och flera andra nyheter från öarna.

“Jag vill arbeta volontärt som ni gör”

Ett av de mest fantastiska resultaten av vårt engagemang för Mini Black ser vi hos barn som lämnat förskolan och läst vidare i grundskola och gymnasium.

Den goda start de fått genom Mini Black har följts upp med stöd under deras fortsatta skolgång, och det ger tydliga resultat i form av en lyckad skolgång.

Vi har länge tänkt göra intervjuer med några av dessa barn och när vi senast besökte Kap Verde i januari 2019 fick vi tillfälle att intervjua några av de äldsta.

Janette Julian Fortes fyller 18 år i februari 2019. Inger Gunnergård Fransson från Västergötland har varit hennes fadder i mer än 10 år. Janette bor i Várzea med sin mamma, som är 38 år och jobbar som hembiträde. Hon har två syskon, en bror som är 21 år och lillasyster som är 8 år.

Janette läser på gymnasiet på tolfte skolåret. Hon är “*aluna de mérito*”, hederstipendiat, vilket gör att hon kan läsa vidare i Portugal efter gymnasiet. Hon vill studera juridik för att bli jurist eller kriminolog. Hon har alltid drömt om något av dessa yrken för att få möjlighet att kämpa mot våld inom familjen.

Hon får stöd till sin skolgång från Mini Black i form av skolmateriel, till exempel en ryggsäck vid terminsstart och skolhäften, pennor och sudd under terminen

Vi frågade om hennes fritidsintressen och hon berättade att hon lägger mycket tid på att studera med hjälp av datorerna på Mini Black eller på biblioteket. Hon träffar gärna vänner samt umgås med familjen och ser på TV.

På frågan om hur hon ser på om miljön och framtiden, tycker hon att man behöver göra kampanjer för att städa och förbättra miljön, t ex förbjuda plast.

När det gäller Kap Verdes framtid, säger hon att den beror på om landets ungdomar lyckas för-

Janette

verkliga sina drömmar och bekämpa våldet. Kap Verde kommer att utvecklas positivt.

Hon avslutar med att hälsa till sin fadder och säger att stödet har betytt mycket för hennes skolresultat.

Vi får också möjlighet att intervjua **Cleisy Mendes Silva Gomes**. Cleisy fyllde 17 den 12 mars 2019. Hennes fadder heter Ingrid Sivertson, och hon har varit fadder i tolv år. Cleisy går på gymnasiet, på det elfte skolåret. Även Cleisy bor hos sin mamma som arbetar som hembiträde. I familjen bor också mormor, lillasyster, morbror och kusiner, sammanlagt 10 personer.

Cleisy vill studera juridik för att bli advokat, och så småningom domare. Hennes mål är att minska kriminaliteten.

På fritiden studerar hon, oftast på biblioteket. Hon tränar fotboll med laget Atleta de Praia. Hon tycker också om att träffa vänner. Hon har hela tiden fått stöd från Black Panthers (Mini Black) till skolmateriel.

På frågan om vad hon tror om Kap Verdes framtid, ser hon att ungdomen studerar och vill föra utvecklingen framåt. Hon betonar vikten av skapa nya projekt och bekämpa kriminaliteten. På frågan om miljön svarar hon att man behöver arrangera städkampanjer, att man bör förbjuda plast och att man bör bötfälla dem som inte följer reglerna. Hon vill också se kampanjer för att rädda havssköldpaddorna.

Hon avslutar med att understryka att stödet från faddern och Sverige varit mycket viktigt. Det har hjälpt henne att kunna utvecklas med studierna och att kunna se framför sig en yrkeskarriär. “Jag vill också arbeta volontärt som jag ser att ni gör inom Amigos de Cabo Verde.”

Sylvia Hermansson och Per Rathsmann, som arbetat som volontärer i Kap Verde och nu är aktiva i vår styrelse.

Cleisy

Frågor från Kap Verde

Vid sitt senaste besök hos Miniblack fick Sylvia Hermansson med sig frågor att ta med till barnen i Stjärnhimlens förskola. Så här svarade de:

Är ert dagis jättebra? Jajajaja.

Vad leker ni för lekar? Mamma, pappa, barn. Tjuv och polis. Teater. Lego. Pärlor.

Vad äter ni för mat? Makaroner och köttbullar, Pannkakor, Soppa. Potatis och kyckling, Spagetti och sås.

Vilka kläder ha ni på er på förskolan?

Olika kläder..., Overall. Jacka och byxor, skor.

Sylvia har översatt svaren till portugisiska och skickat dem till barnen i Praia.

Valberedningen söker kandidater till Amigos styrelse. Den nuvarande fungerar väldigt bra, men vi tycker det skulle vara en fördel med lite friskt blod. Är du intresserad uppmanas du att höra av dig till Thomas Fahlman i valberedningen, 0790-79 88 36, epost.thomasikfahlman@gmail.com

Nytt avtal med Black Panthers

I slutet av förra året förnyades vårt samarbetsavtal med Black Panthers för 2 år till. I avtalet ingår att Black Panthers ska utse en ekonomiansvarig och att ett bokföringsprogram implementeras i föreningen, ett nödvändigt steg för att vi ska kunna arbeta för ett vidgat stöd till förskolan.

Vi har anlitat den lokala byrån Orconta för att installera programmet och svara för utbildning och service under den första tiden. Detta har finansierats av vår projektfond och Black Panthers säger sig vara nöjda med hur det fungerat hittills.

Os Rabelados – rebellerna på Santiago

Afrikaner tagna som slavar fördes ofta under ett par århundranden till Kap Verde. Några blev kvar på öarna. De flesta fraktades vidare till Amerika. De blev en mer värdefull "handelsvara" om de var kristnade, d.v.s. döpta. Men de fick inte mycket veta om sin nya tro utan bevarade sin ursprungskultur.

Genom åren rymde slavar och bosatte sig isolerade bland bergen på Santiago. Andra blev frigivna, när deras ägare dog. Den katolska kyrkan hade en viss kontakt med dessa människor. Men prästerna var få och själva många gånger kreoler. Kyrkan var i början mycket pragmatisk, och det utvecklades traditioner med både afrikanska och katolska rötter. Mycket av kyrkans ritualer sköttes av lekmän från lokalsamhället.

Men 1941 tyckte portugisiska staten att det skulle bli ordning på Kap Verde. Renlärliga präster och missionärer sändes ut. Os badios på Santiago var dock inte så villiga att släppa sina traditioner och en del av dem bildade en sammanslutning allt mer isolerad från övriga samhället – *os Rabelados*.

De tog avstånd både från staten och den nya kyrkan. Än mer drog de sig undan i misstänksamhet när staten ville vaccinera barn och sätta dom i skolor. Särskilt mycket konflikter blev det på 50-talet, när hälsovården ville spruta i hemmen med DDT mot malariamygg. Och där hade ju os Rabelados onekligen en poäng!

Så barnen gick inte i skolor, myndigheterna fick inte registrera födselar och dödsfall. En medlem i os Rabelados höll sitt namn hemligt utanför sin krets. Många såg ner på dem, drev med dem när de visade sig ute i övriga samhället. De blev kanske också alltmer sektlika med en stark ledare, apokalyptiska ideér och studier i gamla religiösa skrifter,

PAIGC lyckades få deras stöd och än idag hålls den gamla flaggan och minnet av Amílcar Cabral högt. Vilket inte hindrade att de förblev misstänksamma och isolerade också efter självständigheten.

Det blev en poet och konstnär, Maria Isabel "Misa" Andrade, som kom att spela stor roll för att öppna de slutna församlingarna. Med stort tålamod och respekt vann hon deras förtroende. Hon fick dom att ta vara på nedärvda hantverkskunskaper och börja måla uttrycksfulla och originella tavlor från vardagslivet.

Numera kan man besöka os Rabelados och bli mottagen med stor vänlighet i Espinho Branco nära Tarrafal. Där kan man besöka hemmen och titta på och köpa av deras konst. De har inlemmats mer och mer i samhället. Barnen går i skola, TV-apparater skymtar under dukar i hemmen, jordägarförhållanden har retts ut. Os Rabelados möts också med mer respekt för sin envisa självständighet och för att de fört vidare till nutiden gammal kunskap och kultur.

Referens: Bok av Francoise Ascher: *Os Rabelados de Cabo Verde*. ISBN 978-2-296-54527-4.

Ragnar Ottosson

Portugisisk festivalsommar

Lusofoni Festival är en ny kulturfestival i Stockholm som utforskar musikalisk och kulturell mångfald i portugisisktalande länder. Festivalen är en resa där stora namn presenteras tillsammans med nya röster från andra portugisisktalande länder.

Den 24 maj drar det hela igång på Fasching då det officiella programmet presenteras. Då kan man då höra ett av Brasiliens mest intressanta sound, *Liniker e os Caramelows*, som idag räknas som ett av Brasiliens hetaste med influenser också utanför landets gränser. Där blandas nutida brasiliansk musik med nordvästafrikanska inslag till en smittande hybrid.

Nästa programpunkt *Firande av Portugals dag* äger rum den 9 juni i amfiteatern på Folkuniversitetet, Kungstensgatan 45 i Stockholm. Där kommer att finnas barnaktiviteter, informations om de olika föreningarna, musikframträdande av André Nobre och andra överraskningar. *Fri entré!*

Stora festivaldagen är den 14 augusti, med *Lusofoni Festival*, en ny kulturfestival som utforskar musikalisk och kulturell mångfald i portugisisktalande länder - en kulturell resa genom de portugisisktalande länderna Angola, Brasilien, Kap Verde, Moçambique och Portugal.

Föreningen Semente ansvarar för projektet:
<https://www.facebook.com/LusofoniFestivalStockholm>

Karneval i Mindelo 2019

Så blev det än en gång dags för karnevalen i Mindelo. En vecka full med fest i färger, skönhet och mer än allt annat en upplevelse!

Fyra grupper paraderade på tisdagens huvudkarneval den 5 Mars och Mindelo visade återigen att man behärskar konsten att ordna och vidareutveckla karnevalen till det underverk som det faktiskt är. Men karnevalen är långt ifrån enbart en parad på tisdagen. Det är även en enorm kraftsamling där förberedelserna påbörjas redan i januari.

Det är en glädje att besöka repetitionerna och byggena av vagnarna och se hela samhällets engagemang, där människor i olika yrken kommer samman i ett gemensamt mål att försköna Mindelos gator och göra karnevalen till en fest. Alla från snickare och sömmerskor till målare och musiker arbetar outtröttligt dag som natt för att vara och bidra med sin skicklighet och kunskap på bästa sätt.

Karnevalen öppnas egentligen redan 4 veckor innan karnevalsveckan där de s.k. Mandingas varje söndag traditionsenligt paraderar på gatorna tillsammans med tusentals människor. Mandingas är folk utklädda till afrikanska stamfolk och de dansar på gatorna till rytmer av trummor.

Veckan före tisdagens huvudkarneval drar olika karnevalståg igång varje dag med lärare, olika skolor och sociala organisationer. På måndagskvällen körs den traditionsenligt paraden med Samba Tropical gruppen, som sista uppladdning före tisdagen.

Huvudkarnevalen var en fröjd för ögat med fyra vagnar i varje grupp och allt mellan 500 och 800 deltagare som dansar till egen speciellt skriven karnevalsmusik. Det hela TV-sänds såklart live. Karnevalen är dessutom en tävling där allting bedöms noga av en jury under olika kriterier som upplevelse, kvalitet, musik och slagverk, bästa drottning och fanbärare etc. Även tidshållning bedöms där avdrag ges om man håller på för länge.

I år tog Cruzeiros de Norte första platsen. På andra plats kom Monte Sossego medan Estrelas do Mar och Flores de Mindelo tog de sista två platserna.

Men allt slutar inte på tisdagen utan på den följande söndagen när karnevalen "begravs" i Mindelo Bay, en ceremoni som leds av Mandingasgruppen följt av tusentals människor.

Mindelos karneval är en demokratisk och inkluderande fest för alla, gjord av alla och för alla och växer och förbättras varje år. Ser redan fram emot karnevalen nästa år!

Alicia B. Månsson, översatt av Christer Månsson

Nya inreseregler till Kap Verde

På föreningens senaste styrelsemöte informerade Kap Verdes honorärkonsul Filomena von Zeipel om de regler som sedan januari i år gäller vid inresa i Kap Verde.

EU-medborgare behöver numera inte visum för att besöka landet. Istället ska man senast 5 dagar före ankomsten till Kap Verde registrera sig på nätet och betala 35 euro i flygplatssäkerhetsskatt. För charterresenärer ingår denna avgift i allmänhet i resans pris och researrangören sköter då registrering och betalning.

Registreringen gör man på www.ease.gov.cv, som också enkelt nås från konsulatets hemsida www.kapverdeskonsulatstockholm.webnode.se (Amigos hemsida har länk dit). För registreringen krävs ett pass som är giltigt 6 månader efter ankomsten till Kap Verde.

Det är också möjligt att registrera sig vid ankomsten till landet och då betala en dubbel avgift.

Kapverdiska medborgare med utländskt pass, utländska medborgare bosatta och med uppehållstillstånd i Kap Verde och barn under 2 år är undantagna från dessa bestämmelser. Inresande med kapverdiskt ursprung, bör ha med sig ett komplett personbevis från svenska Skatteverket.

Den som har kapverdiskt ursprung och vill ta hjälp av konsulatet framöver, ska registrera sig på konsulatets hemsida. De nya biometriska passen kan dock bara fås genom personligt besök på Kap Verdes ambassad i Lissabon.

När man tidigare sökt visum fick man en uppmaning från konsulatet att lämna bidrag till Black Panthers eller till organisationen *A Colmeia* som hjälper barn i Kap Verde med behov av särskilt stöd. Länkar till båda organisationerna finns kvar på konsulatets hemsida.

Filomena informerade också att konsulatet på Kap Verdes nationaldag den 5 juli planerar en mottagning på någon restaurang i Stockholm. På 1970-talet fanns nära, rent personliga band och ett stort engagemang mellan Sveriges regering och Kap Verde. Hennes strävan är att åter sätta Kap Verde i blickfånget.

Kap Verde-nyheter

Konsumtion och försäljning av alkohol till personer under 18 år och försäljning av alkohol inom 200 meter från skolor har förbjudits i en ny lag. Alkoholism är ett allvarligt folkhälsoproblem i Kap Verde. Den första nationella undersökningen om användning av psykoaktiva ämnen i sekundärutbildning genomfördes 2013 och visar att 45% av studenterna mellan 12 och 18 år konsumerat alkohol någon gång under sin livstid.

Icelandair – Loftleidir har köpt 51% av aktierna i flygbolaget TACV från staten och har därmed aktiemajoritet i bolaget. Därmed är TACV till slut privatiserat. Affären har mötts av kritik då många menar att Icelandair fått betala alldeles för lite.

Regeringen har gett koncession åt portugisiska rederiet Transinsular att sköta båttrafiken mellan öarna. Meningen är dock att det ska ske i samarbete med inhemska rederier. Det har varit många turer i ett omdiskuterat anbudsförfarande.

En ung kvinna från Brava dog i en förlösning under båttransport över till Fogo. Det har väckt nytt liv i Bravabomas vrede över isolering och haltande sjukvård. "Basta" och "vi är också Kap Verde" stod det på plakaten vid demonstrationer på ön och utanför parlamentet i Praia. Rederiet CVFF, som kör färjorna till Brava, hade tänkt dra in på servicen till ön, men upproret fick regeringen att ingripa och CVFF att ändra sig. Så nu ska t.ex. färjan alltid ligga över natten på Brava.

Ett Panamaregistrerat fartyg sökte nödhavn i Praia efter att en besättningsman avlidit. Polisen slog till och fann 7 ton kokain i lasten, antagligen tänkt för Europa.

Cachupa Rica

6–8 personer

Ett recept på nationalrätten, långt och med många ingredienser, men absolut värt besväret. Det blir jättegott.

Vänskapsföreningen

Amigos de Cabo Verde

www.caboverde.se

<https://www.facebook.com/groups/AmigosdeCaboVerde/>

Ordförande:

Leontina Barreto, Broddgatan 3
169 69 Solna, tel 070-260 87 57

Redaktör, kassör:

Claes-Göran Ahrén, tel 0340-654424

Övrig styrelse:

Sylvia Hermansson, fadderprojekt
Ragnar Ottosson, projektfond
Alicia Borges-Månsson
Luis Santos
Maria Santos Vogt
Per Rathsmann
Hans Wessel

Medlemsavgift:

200:- kr, familj 300:-

Plusgiro:

92 12 38-2

Konto för fasta överföringar:

Clearing 9960, konto 3409212382

Kött

200 g nötkött
200 g kycklingkött
100 gr rimmat fläsk
200 g chorizo
150 sk salt
2 krm vitpeppar
1 msk paprikapulver
1 msk colorau/
creolekrydda
2 msk olivolja
1 ¼ fond eller buljong
1 lagerblad

Grönsaker

2 gula lökar
4 vitlöksklyftor
3 morötter
1 sötpotatis

1 kassava (maniok)
1 zucchini
100 g kål (savojkål,
vitkål eller grönkål)
2 dl gröna ärter

Bönor

2 msk olivolja
250 g avrunna kokta
blandade bönor
250 g majsborn (helst
vit majs eller
catchupamajs) av-
runna eller djupfryssta
2 lagerblad
2 tomater

Till servering

klippt persilja

Skär nötköttet och kycklingen i mindre bitar.

Krydda med salt, peppar, paprika och colorau.

Bryn en lök, 2 vitlöksklyftor och lagerblad. Tillsätt kött och kyckling i omgångar i olivolja och bryn. Lägg över nötköttet i en kastrull och häll på buljong. Koka upp, sänk värmen och sjud tills köttet är mörjt. Tillsätt en hackad tomat i små bitar.

Tillsätt kycklingen och sjud tills köttet är genomkokt. Skär chorizon i smala skivor och bryn dem i olivolja. Häll ner i grytan tillsammans med köttet och kycklingen.

Låt stå och puttra på spisen medan grönsaker och bönor lagas.

Skala resten av lökarna och skär dem i strimlor. Skala morötter, sötpotatis och maniok och skär dem i grova bitar. Lägg dem i kallt vatten en sund medan bönor förbereds.

Ansa kålen, skär den och zucchinin i mindre bitar. Koka upp grönsaker; morötter, sötpotatis, ärtor och maniok separat i saltat vatten. Sänk värmen till låg. Sjod ca 10 minuter eller tills rotfrukterna är mjuka.

Hetta upp olivoljan i en gryta stor nog att rymma hela cachupan. Fräs återstående löken i olivoljan. Tillsätt bönorna och majsborn och fräs ytterligare. Häll på resten av buljongen, tillsätt lagerbladen och tomat i små bitar.

Tillsätt kött, kyckling och chorizo till bönorna. Blanda i de kokta grönsakerna och kålen. Koka upp hela grytan, sänk värmen till låg och sjud ihop alltsammans några minuter. Får gärna stå och puttra en stund.

Strö över persilja och servera i djup tallrik.